

A SZŐLŐBEN

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik: minden hó 28-án.

Előfizetési díj: Egész évre 2 frt.

Szerkesztő és kiadótulajdonos:

CSOMOR KÁLMÁN.

A műborokról.

Olyan intézkedés, mely sok érdeket kíván kielégíteni: *rendesen nem válik be.*

Igy jártunk a mesterséges borok gyártását és elárusítását befolyásoló törvényünkkel is.

A törvény megalkotását a nagyközönség évek óta sürgette. Egyik része azért, hogy a nagy fáradsággal és nagy költséggel beállított szőlője terményét, borát értékesíthesse; — másik rész azért, hogy a műbor élvezetétől megszabaduljon.

Mindenki üdvözölte a törvényjavaslatot, bár már a csemetén meglátszott, hogy sok érdeket kíván kielégíteni. S így már akkor aggodalmak támadtak a siker tekintetében.

Törvénynyé vált: az aggodalmak beigazolódtak; mert nemcsak a nagyközönség nem tapasztalja a törvény jótékony hatását egészségi szempontból, nem csak a bortermelők nem tapasztalják boraik keresetségét, de maga a kormány is tisztában van vele, hogy a kívánt cél nem lett elérve; — hogy kár volt azért a hasznosabb dologra fordítható időért, melyet a törvényjavaslat tárgyalásával eltöltöttek: kár volt azon drága időért, melyet az országgyűlés vele eltöltött.

Bebizonyodott, hogy az egész nem egyéb, mint *főből készült vaskarika.*

De hát régi közmondás, hogy két úrnak nem lehet szolgálni. A törvény a borkereskedők érdekeit tágan védte, s így a termelők érdekét nem óvta meg. Így történt az, hogy most már a kormány egy újabb törvényjavaslaton dolgozik, melylyel hiszi: az első alkalommal is kitűzött célt elérhetőnek.

Üdvözlünk kell a kormányt, hogy a hibákat nemcsak felösmerte, de azon segíteni is szándékozik. Csakhogy, ha a

„*kecske is jó lakja és a kőposzta is megmaradjon*” elvről le nem mond: ismét nem fog ezélt érní, ismét marad minden a régi állapotban.

A multban azért készítették, azért értékesítették a műbort, *mert meg volt engedve*; most azért készítik és értékesítik a műbort, *mert meg van tiltra*.

Ugy-e hogy mulatságos egy állapot?!..

Mikor szabad volt bort gyártani, alig fogyott el több panes, mint most.

Hat nem igazolja-e ezt a jelen évi körülmény? A szőlők rohadás miatt keveset termettek. A jég az ország szőlőjének ¹/₃ részét elverte; mindennek daczára nemesak hogy nincsen áremelkedés, sőt a kereslet sem élénk a valódi borok iránt. Hát hogy is legyen, mikor képesek egy hektoliter fehér bor — panesot — akkor midőn már legalább 5—6 kereskedő kezén keresztül ment. 14—15 frtéért adni?..

Az a körülmény, hogy egyesek boraikból pár hektolitert jobb árban elbirtak vagy bírnak értékesíteni, nincsen befolyással a borkereskedelemre, a borárak javítására.

De ezen állapoton nincsen mit esudálkozni. Kérdezzük olvasóinkat: hol hallották, vagy hol olvasták, hogy a törvény életbe lépte óta valakit, vagy valakiket, akár a műbor gyártásaért, akár annak tudvalevő árulásaért megbüntettek volna?

Én csak olvasgatok, lehet, hogy figyelmemet kikerülte; de ilyen büntetést nem olvastam.

Azt olvastam, hogy Bpsten egy szegény munkást, aki hogy gyermekeit, az éhenhalástól megmentse, egy péktől egy kenyeret lopott, s a sok enyhítő körülmények figyelembe vétele mellett, meg az ítéletet kimondó bíró részvétele mellett: a legenyhébben ugyan, de szabadság vesztésre ítélték.

Ha valahol gyilkosság, rablás, lopás vagy csalás történik; a törvény emberei készen állanak, lótnak-futnak míg a tettes kézre került.

Egész nagy apparátus áll a rendelkezésre, mely a törvény elleni ilynemű bűnök elkövetőjeit még a földalól is kifürkészi, kikeresi.

Azonban azt és azokat, aki a törvény ellenére, hamis bort készít, és árusít, daczára annak, hogy a törvénysértést követ el, daczára hogy az emberiség egészségének megkárosítására törek-

szik; daczára annak, hogy csalást követ el: azt hogy ezeket kutatnák, hogy keresnék, hogy üldöznék, *éppen nem tapasztaljuk.*

Az nyilvánvaló dolog, hogy az országban rendkívül nagy mennyiségű pancs bort, tiltott italt árusítanak el. Tehát a tény be van igazolva; csak az volna a kutatandó, hogy hát hol is készítették azt a bornevű kotyvalékot, vagy hát hol is árusították? Ezt azonban vajmi kevés helyen, hogy ne mondjam, sehol sem keresik.

Úzik tehát mesterségöket szabadon; kijátszák a törvényt büntelenül, s agyon nyomorítják azt a szőlőkulturát, melyet a kormány annyi atyai támogatásával igazán mondva elhalmaz.

Miben keresendő tehát eme veszélytelen bátor, mondhatni vakmerő visszaélés? abban, hogy az ellenőrzés lanyha, s legnagyobb rész a nagy közönségre van bízva. Aki viszont a dolog tudatában sem kíván vádaskodni; mert esetleg azok utókövetkezményeinek nem akarja magát áldozatul kitenni.

Rejlik abban, hogy az esetleg felfedezett visszaélés leginkább pénzbüntetéssel sujtatik.

Az és azok, akik ilyennel tudva foglalkoznak, nem azok közé tartoznak, akik esetleges fölfedezés esetén az ért gyalázat folytán magukat szégyeneljék. . .

Ezek nem érzik annak nyomasztó súlyát.

A pénzbírság, az reájok nézve nem nagybüntetés; mert már annyit csaltak, hogy ha a kiszabott büntetést lefizetik is: *még akkor is számadásuk nyereséggel zárul le.*

A törvényjavaslat újabb átdolgozásánál tisztában kell lenni azzal, hogy a visszaélés megtorlására oly mérvű büntetést kell kiszabni, melytől az illetők irtóznak. Még ekkor is fordulnak elő esetek; de akkor gyérebbek lesznek, mert a szigorú büntetés bőrüket érintvén, *némileg tartózkodók lesznek.*

Miután a régi idők kalodáit, botbüntetéseit a haladó humanismus elmosta, hagyott még fen oly nemét a büntetésnek, melyet pénzzel kiegyenlíteni nem lehet.

Azokat, akik bort hamisítanak és tudva ilyent árusítanak: egyenesen *csalóknak* tekintessenek, mert mást adnak, mint árulnak.

Büntetessenek súlyos börtönnel. Hagy üljön a bünös 6—12 hónapot a bor hamisításért. Ha ez így történik, akkor lehet csak remény arra, hogy a műbor készítésének és árusításának

eleje vétetik. *Egyébként nem!* Mert ha a képviselőház törvényt hoz a valódi bor védelmére, tizszer annyi pedig azon gondolkodik, miként lehet azt saját érdekében kijátszani. Mert hogy kijátszák: *azt a létező állapot egész fényesen igazolja*

Védelmet tehát a valódi bornak, bürtönt a csalóknak!

A csemege szőlőkről.

E század második felében hazánkban mindinkább nagyobb mérvet öltött a csemege szőlők ültetése.

A régibb időkben a csemege szőlők iránt általában nem volt nagy a figyelem. Egyes szőlészek imitt-amott már ekkor is érdeklődtek a csemege szőlők szaporítása iránt, de a nagy közönség néhány régi fajból csak annyit termesztett: *amennyi házi szükségletére elégséges volt.* A csemege szőlők kereskedéséről szó sem volt.

Midőn azonban a közlekedési eszközök, a vasutak kezdték befutni az országot, vette kezdetét kereskedelmi szempontból a csemege szőlő termelése.

A csemege szőlők az utóbbi évtizedekben kezdtek hazánk szőlészetében tért hódítani: és ezen új jövedelmi ág mindinkább kiterjedt; s mondhatni manapság teljes lendületet vett.

Ez eredményezte a csemege szőlők rengeteg sok fajának szaporodását.

Eleinte egyes fajtákat hoztak be az előrehaladt franciaországi szőlőszetekből: manapság már nálunk is újabb és újabb fajokat állítanak elő, és pedig keresztezés által.

Ha egyes nagyobb szőlészeti árjegyzékek kerülnek kezeink közé, oly tömördek fajokat látunk ott felsorolva, hogy még a szakértő szőlészek is alig tudnak a rengeteg fajok között eligazodni. A kevésbé szakértő vagy éppen kezdő szőlészek pedig, egyáltalában nem tudnak megállapodni a fajok megválasztásában.

Azután ugy találomra teszik a megrendelést; vagy azon dicsérés benyomása alatt választanak fajokat, melyek azután később sokszor nem elégitik ki a gazdát.

Én egyáltalában nem találom szerencsés dolognak azt, ha a csemege szőlő termelés oly quodlibet tarka-barka alakban indul meg.

Különösen meg kell különböztetni azt, hogy mily szándékkal lesz a csemege szőlő telepítve.

Ha valaki saját czéljára passzióból kíván ültetni fajokat, vagy valaki szőlővessző termelési és értékesítési szándékból indul ki: *egészen más elbirálás alá esik* és kell esnie, mintha valaki kereskedésre czélozza a csemege szőlőket termelni.

Aki kicsinyben saját passziójára ültet, az ültessen sok fajt, annak ebből alig lesz hátránya; sőt örömet szerez a különböző fajok termelése. De aki kereskedésre számít, annak arra kell törekednie, hogy szállításra képes és alkalmas fajból sok legyen ültetve.

A régibb időben a bortermelésnél is arra törekedtek a vezetők, a tanácsadók, hogy a termelők egyenlő alkalmas szőlőfajokat nagyban termeljenek, hogy így állandóan egyenlő fajborokat állítsanak elő; s így egyes vidékeknél a bor jellegét megállapítsák.

Az a borkereskedő birt a régi időben is reuzálni, aki egész éven sőt állandóan egyenlő bort birt árusítani. Mert az egyszer megismerttetett borokat; *nem kellett újból és újból ajánlani*.

Igy intézkedik a kormány legújabb rendeletében is, midőn a szőlőfajokat egyes borvidékekre megállapítja.

Amint áll ez a bornál, hasonlóképen kell állani a szőlőnél is.

A termelő csak úgy bir állandó vevőt szerezni csemege szőlőjének, *ha állandóan egyenlő szőlőt képes szállítani*.

A tömeges termelésnél nem kell tehát a sok fajra fektetni a súlyt, de arra, hogy alkalmas fajból sok legyen.

Lehet azután a sok közé egyes kiváló fajokat is ültetni olyant, mely a becsomagolt szőlőnek vagy disz, vagy zamatánál fogva kiváló keresettséget ad.

Ősszel van ideje annak, miszerint a gazda a felett elmélkedjék, tulajdonképen milyen szőlő fajt ültessen?...

Ezek előrebocsajtása után áttérhetünk arra, hogy mely fajok azok, melyek a kereskedelemre alkalmasak.

A kereskedelemre azon fajok alkalmasak, melyek szállíthatók melyek zamatosak, és melyek diszességüknél fogva, mint a többiek ékesítései elkerülhetlenül szükségesek.

Szállításra azok alkalmasok, melyek vastag héjuak, s a szállítás alatt nem törődnek össze.

Azok alkalmasok, melyek nem tulságosan nagy fürtűek, mert ezeket könnyebben lehet csomagolni. A kereskedő is alkalmasabban birja árusítani, s a vendéglősök is könnyebben birnak a közép nagyságú fürtökből kiszolgálni, mint esetleg a felette nagy fürtökből.

A túl nagy fürtű szőlők szépek lehetnek a szemnek az asztalon és a kereskedelmi kirakatokban; de belőlük sokra nincsen szükség.

A legalkalmasabb csemege szőlő a ropogós fehér és piros Chasselesek, azaz gyöngy szőlők.

A Chasselesek az ojtást egész jól fogják. Ha jól kezeltetnek tartósak is.

Azonban számtalan ojtvány Chasselas szőlőt lehet látni, melyek néhány éves korukban elcsenevészesednek, visszaesnek.

Ennek oka abban keresendő, mert némelyek a Chasseles szőlőket több csapon termelik: azaz tökéjüket úgy metszik, hogy a tőn több cser csapot, néha 4-6-ot is meghagynak, és csak később jönnek reá, hogy a Chasselesek az ilyen metszési eljárást nem tűrik meg. Sok, de gyenge hajtást hoznak; később keveset teremnek, míg végre visszaesnek. És ha ideje korán a töke letisztításával nem segítünk rajta: *nehány év alatt megsemmisülnek.*

A Chasselas fajok inkább eltűrik azt, hogy lugosan műveltessenek mint azt, hogy a tőkén sok csap hagyassék meg.

Ezt ovatosságból és mihez tartásvégétt itt is helyén látjuk elmondani.

Tehát első sorban fehér és piros Chasselas fajokat ültessünk. Ez képezze alapját és tömegét a kereskedelemre szánt csemege szőlő termésének.

A Chasselas fajok kellemes izüknél, és szép külsejüknél fogva mindenhol keresettek. A Chasselesek számos fajjal birnak, de legcélzesebbek az ugynevezett Croquant vagy ropogós fajok.

Ez után következnek az illatos és zamatos csemege szőlők.

Ezeknek ismét több faja van.

Ezen szőlők nem annyira szép külsejük, mint rendkívüli kellemes illatuk és zamatuk miatt keresettek.

A sok között most is legnemesebb és legjobb a régi eredeti faj *muskolat*. Ez az, ami hazánkban századok óta műveltetik.

Igaz, hogy a rendkívüli esős idő miatt ez évben rohadt, de ez ritkán fordul elő. Ezzel szemben rendkívüli előnye: finom zamata és illata.

Ez lévén az alap faj, ebben benne van az illat, a kellemes iznek teljes mindensége.

A különböző elnevezés alatt álló muskolatok: ez és más fajok keresztezéséből származnak. S így önként következik, hogy a többiekben a keresztezésekben, az alap faj összes illata zamata és finomsága nem létezik; azokban csak részben van meg, s így nem is olyanok, mint az eredetiek.

Lehetnek szebbek, dusabb fűrtüek, de az eredeti régi magyar muskat alt, vagy mint én nevezem *rozsdás muskatalt* nem közelitik meg.

Legutóbb Molnár István gyümölcsészeti kormánybiztos úr, a Muskatat szőlőről írván, őt rendkívüli illata és finom zamatánál fogva *Vanília muskatalnak* nevezte.

Elmondásából azt látom, hogy ő a vanília muskolat alatt azt a fajt érti, melyet én rozsdás muskolat név alatt ösmerek.

Ő azt mondja, a vanília muskolat eredete ösmertlen, valószínű, hogy a Muskat lunel blank, és a Chasselas Croquant keresztezése folytán származott.

Ez okból francia neve, mely eredetét mutatja: *Chasseles musque blanc Croquant*.

Ha a vanília muskolat faj alatt a rozsdás muskolatot érti, akkor származására nézve aligha nem téved; mert a rozsdás muskolat nem származhatott a Muskat lunel és a Chasseles Croquant fajból, mivel a rozsdás muskolat hazánknak századok óta termett s létezett szőlője. Már akkor ettek őseink rozsdás muskataly szőlőt, mikor még a francia Chasseleseknek és Muskat luneleknek hazánkban hire sem volt.

Lehet, hogy eredetében századokra vissza menve a muskolat egy faj volt, mely mint felette édes zamatos szőlő, az ösmert világ részekben széthordatott. De tény az, hogy 300 évvel ezelőtt a rozsdás muskolat, az eredeti muskolat, melyből a többiek származtak, honunkban diszlett.

Bizonyítékkal bírok erre nézve.

Én a rozsdás muskolat szőlőt, a gyöngyösi szent Ferenczrend kolostorának kertjében levő, több százados lugosról szedtem és szaporítottam; s úgy tudom, a szerzet legtöbb házának kertjében hasonló rozsdás muskolat szőlő lugosok voltak egész az utóbbi időkig, a filoxera pusztításáig találhatók.

Tehát ez nem lehet, a sokkal később behozott Chasseles és muskat lunel keresztezése.

Avagy, hogy századokkal ezelőtt keresztezték volna és hozták volna be, az csak akkor volna lehető, ha a Chasseles Croquant ily régi szőlőnek ösmertetnék.

De hát nem czélom vitatkozni; nem is tartozik a dolog érdemére. Csak annyit akarok elmondani, hogy a muskolat fajoknak zamatra és édességre a rozsdás muskolat a királya, és hogy az századok óta honi szőlőnk.

Ha ez neveztetett volna vanília muskolatnak, készséggel elfogadom; mert a czim a név maga azt mondja, hogy az a szőlő, mely így nevezetik: zamatra és illatra nézve az első helyet foglalja el.

E kis kitérés után folytatólag oda kell törekedni a gazdának, hogy a muskolat fajokat s közte eme kitünőséget elég nagyban termelje.

Ezt két okból tegye. Először mert akkor érik, mikor a Chasseles fajok már megérve elárusítva vannak; s így alkalma van a gazdának a bekezdett szállítást, a muskolatok szállításával folytatni. De azért is termelje, mivel keresetségénél fogva jobban fizetik, mint bármely más esemegezőlőt.

A muskolat fajok általában lugos művelésre volnának alkalmasak. De hát szőlőink nem úgy vannak berendezve, azért tehát a muskolat szőlőket szintén tőkén termeljük. Arra azonban figyelniünk kell, hogy a sok csapot ő sem tűri a tőkén. Teljesen elég, ha 2—3 csapot hagyunk meg egy erős tőkén; s ha a tőke távolság, valamint a föld termő ereje megengedi: inkább egy-két szemmel metszük magasabbra a csapokat, mintsem több csap meghagyásával törekedjünk nagyobb termés elérésére.

Mint mondánk a nagy termelésre, a piros és fehér Chasselas, valamint a muskolat fajok, közte különösen a rozsdás muskolatok alkalmasak. Nem szabad azonban megfélekedeznünk arról sem, hogy esemegezőlőink között vannak egyes fajok, melyek ha nem is valami rendkívüli zamatosak és illatosak, de oly szépek, hogy azok a többi esemegezőlők közé keverve nélkülözhetlenek.

Például egy 5 kilos kosár közepére, tetejére egy pár rendkívül szép szőlőfürt valódi kincset képez. Mert hát a finomabb izlés a szemre is sokat ad. Azért tehát ilyen fajokat is kell termelni, hanem is minősége és nagy termés hozama miatt, de azért, hogy vele a többi ékesítessék.

Ilyen szép, mondhatni legszebb szőlő a Chasseles Napoleon, vagy fehér Napoleon.

Ez tulajdonképen Chasselas faj. Ennek egy keresztesére. Ezt igazolja levélzete is.

Levele a Chasselas leveléhez hasonlít. Csakhogy karéja mélyebben be van vágva.

Ösmertető jele az, hogy levele kedves sárgás színű, különösen midőn kibontakozik; és a fiatal hajtásai viaszszárgák.

Az ojtást egész jól fogja, növekedése közepes.

Gyümölcse rendkívül szép. Fürtje közepes nagy, bogyók legnagyobbak, szép sárgás átlátszók.

Alig lehet szebbet gondolni, mint egy *fehér Napoleon* tőkét!...

A bogyók bár sárgák, de a napsütötte oldalon néha apró rozsdákat kapnak. Melyek még inkább ékesítik.

Metszésénél ugyan úgy kell eljárni, mint fönnebb mondottam a Chasselasnél. A sok csapot ez sem tűri; mert visszaesik. Inkább lugos művelést tűr, különösen ha a tőkék egymástól távol vannak, egyébként változó eseresapos művelés mellett is jól diszlik.

A fehér Napóleonnak az a hibája van, hogy nővirága van, s némely évben kevésbé rug, s így fürtjei nem egyenletes bogyójuak. Ez azonban ritkán fordul elő. Különösen akkor rug kevésbé, ha nem rugó fajok között van ültetve. Termés hozama rendes körülmények között elég dus.

Ize hasonlít a Chasselashez, valamivel telidebb, azonban ő inkább rendkívül szépsége, mind nagy termése miatt ültetendő. Tehát ezen faj, inkább disznek szolgálván: belőle aránylagosan kevesebb ültetendő.

A mily szép és diszes szőlő a fehér Napoleon, hasonló társa a piros Napoleon.

E fölséges szép szőlőt némelyek Rumonyának is hívják. De én csak is a *piros Napoleon* név mellett maradok. Már azért is, mivel szépségre éppen oly királya a csemege szőlőknek a pirosak között, mint a fehér Napoleon a fehérék között.

Levélzete nagy; dus, mondhatni vastag szövetű. Inkább kerek, mint karélyos. Ösmertető jele sötét barnasága, és az, hogy a levelek a nyelnél egymásra hajlanak.

Ezen faj rendkívül könnyen fogja az ojtást. Rendkívül buján nő. Felette nagy lombozattal, mely közül az a: gyenge rózsaszínű, felette nagy bogyójú szürkés hamval borított szőlőfürt úgy leselkedik ki, hogy az ember alig bír megvárni annak nézésétől.

Ennek is megvan az a tulajdossága, ami a fehérnek. Hogy kevésbé rug.

Egyébként fürtje közép nagyságú és számos. Színe mint mondám gyengén rózsapiros, amelyet még szebbé tesz a bogyót fedő szürkés hamv.

Egy ily fürt szőlő a fehér Napoleon mellett, a csemege szőlők te-tején: *fejedelmi disz az asztalon*.

Ize gyengén savanykás. De hát őt nem is annyira izeért, mint gyönyörű külszineért kell ültetni.

Mint ilyen szintén nem ültetendő nagy mértékben, aránylag csak a többi diszítésére.

Piros szőlőről lévén szó, ezután következik a *Tokai angevina*.

Ez nem nagy bogyójú, nem valami nagy fürtű, de ez is kiválóan szép színű szőlő és ami fő, felette bőtermő is.

Szintén Chasselas faj lévén, levele ahhoz sokban hasonlít.

De kiválik azon tulajdonságával, melylyel egyik csemege szőlő sem, különösen a piros szőlők között nem diszeskedik.

Kiváló tulajdonsága az, hogy világos piros színe van, s a bogyója átlátszó. Egy szépen kifejlődött fürt úgy néz ki, mint ha üvegből volna.

Ezen tulajdonságaért a legszebb szőlők között foglal helyet.

Az ojtást, művelést, a metszést illetőleg, ugyan azon követelményekkel áll elő, mint a Chasselesek.

Miután ennek az ize is kellemes, fürtje bár közép nagyságú, de dusan terem: ebből aránylag már több ültethető. Mert ez nemcsak keverésre és diszítésre is alkalmas, de önállóan is csomagolható.

Most térjünk át ismét a fehér faj szőlőkre, hogy egy gyönyörű és dusan termő kellemes zamatú szőlőfajt a többek között meg említsünk.

Ez a *Damaskusi muskolat* szőlő.

A damaskusi muskolat mint neve is mutatja, részben a muskolat fajokhoz tartozik.

Először is az ojtást pompásan fogja. Mondhatni az összes fajok között mint ojtvány a legerősebben diszlik.

A levele mint a muskolaté esipkézett. Csakbogy karélyai nagyobbak, s a levél szövete vastagabb.

Növekedése óriási.

Gyümölese a rendesnél nagyobb bogyóju, szép sárga színű. Ezen tulajdonságánál fogva több helyett *arany szőlőnek* is hívják.

Fürtje vállas, nagy. Sokszor egy fürt egy fél sőt egész egy kilo súlyt is elér. Metszésre nézve cseresapos művelés mellett rendkívül diszlik, sokat terem.

Az az egy hibája, hogy kosarakban nem lehet ezélszerűen csomagolni; különösen ha fürtjei nagyon nőttek.

Ebből aránylag már többet lehet termelni. Mert ugy ize, mint szépsége miatt keresett, s miután sokat terem: *nagyon kifeszíti magát*.

De a gazdának erre a fajra felettébb vigyázni kell. Ha az ojtvány nemes része csak a legkevésbé is a földbe kerül: *azonnal gyökereit hájt*. Mely oly rohamosan megvastagszik, hogy mellette a vad alany elcsenevészedik, s így a nagy tőkét nevelvén, ha a nemes gyökerek későn távolítatnak el: az alany sokszor nem képes megtartani a tőkét, s így fejlődésében nagyon visszaesik.

Hogy jelen cikkünkkel a csemege szőlő fajokról kimerítően értekezünk, miután a csemege szőlő fajok eddigelé az ezer fajt majdnem el-

érik, sőt az általunk nem ösmertek azt is fölülmulják, egy kissé tekintsünk körül, és emlékezzünk meg azokról, melyeket mi mint jó termő és szép fajokat ösmernünk.

Legalább némi utbaigazítást találnak olvasóink a csemege szőlőfajokra nézve. És így midőn a sok száz és száz fajt olvasnak, s rendelni akarnak, legalább tudják, mely fajok azok, melyek biztosan kifizetik magukat, és az ültetésre érdemesek.

Nem azt akarjuk mondani, hogy az általunk elősoroltakon kívül nincsenek jó és szép fajok, mert hát az összes fajokat mi sem ösmernük, de azt mondjuk, hogy az alább soroltakat termésükben ismerjük s azokat termelésre érdemesnek és méltónak találjuk azok részére különösen, akik a sok fajtában gyönyörködnek.

Ezek a következők.

1. *Chasselas blanc Croquant*. Fürtje nagy, színe sárgászöld szép látású, felette bőtermő cseresapos művelést kíván.

2. *Chasselas Fontainebleaure*. Korán termő, nagy bogyójú, arany-sárga színű szőlő. Metszésnél a több szemre vágást is elbirja.

3. *Chasselas rouge imperial*. Nagy fürtű. Bogyója piros, úgy metszendő, mint a 2. szám alatti.

4. *Chasselas Alexander*. Korán érő, nagy fürtű, fehér bogyójú.

5. *Chasselas angevina*. Gyönyörű sárga bogyójú, közepes fürtöket terem.

6. *Chasselas aufigus*. Sárga bogyójú. muskatály ízű.

7. *Chasselas Jude*. Közép nagy fürtű, színe világos piros. Igen bőven terem.

8. *Chasselas Fontaineblau rouge*. Olyan mint a 2-dik szám alatti, csak hogy piros.

9. *Chasselas Imperial*. Felette korán érő. Nagy rozsdás sárga bogyójú.

10. *Chasselas Queen Viktoria*. Nagy sárga bogyójú.

11. *Chasselas St. Aubin*. Igen vállas fürtű, felette szép nagyszemű bogyója van.

12. *Chasselas St. Fiakre*. Nagy terméseért, aranysárga bogyójáért, nagy fürtjeért keresett.

13. *Chasselas Zsidó-országi*. Bőtermő, rózsasárga bogyójú.

14. *Muskolat Alexander Violet*. Igen gyönyörű faj, s e mellett igen bőven terem.

15. *Muskolat Bovood*. Felette bőven terem.

16. *Muskolat Croquant*. kemény héjú, ropogós, erős muskolat ízű.

17. *Muskolat Dr. Hogg.* Nagy vállas fürtöket terem. Rendkívül bőtermő. Mondhatni első rangú szőlő.

18. *Muskat Quadré.* Olyan állásu, mint a papsipka. Egyike a legzamatosabb szőlő fajoknak.

19. *Muskolat St. Alban.* Ez zamatra és édességre legjobban megközelíti a rozsdás muskولاتot.

20. *Czitronelle.* Középnagyságú fürtű. Igen szép, s elég dusan terem.

21. *Corinthusi.* Ez azért nevezetes, mert magja nincsen. És emellett mint különleges, elég bőven is terem.

22. *Gradiska.* Aranysárga, nagy fürtű

23. *Magnifika Nikita.* Bogyója nagy. Inkább zöld mint sárga. Felette bőtermő.

24. *Fere Imperial.* Szép sárga nagy bogyójú. Tartós szőlő.

25. *Malaga Rosea.* Vörös nagy bogyójú, kemény húsú, tartós faj.

26. *Malakaff-Usum.* Bogyójai igen nagy hosszukás. Új faj.

27. *Madelina Angevina.* Ezt csak azért érdemes említeni, mivel a legkorábban érik és,

28. *A Precose,* a mely szintén korán érő.

Egyébként tenyészteni nem érdemes. Különösen a 27. szám alatti mivel nővirága lévén, felette könnyen rug. Ha ültetetik is, csak úgy lehet vele valamire haladni: ha egyéb jobb fajokkal vegyest ültetetik

Ezeket kívül szépen diszlenek még:

28. *Spanyol vörös.*

29. *Angáriai piros.*

30. *Almeria.*

31. *Hamburg Sampion.*

32. *Faphl.*

33. *Des Mirakles Candia.*

34. *Courtiller*

35. *Fehér Kecsecses.*

36. *Piros Kecsecses. és végre*

37. *A Persiai óriási, vagy mint sok helyütt hívják ökörszem vagy szilva szőlő.*

Ezen utóbbi a fekete fajok között a legnagyobb bogyójú, s különösen nagy Németországban befőzésre vásárolják.

Ezen fajokat mint termelésre érdemes fajokat említjük.

Említjük azért, mivel az ország nevezetesebb szőlőtelepeit többször bejárva, ezen fajokat láttuk igazán diszleni. Melyekből azután telepünk részére is szereztünk be, s itt nálunk is rendkívül bevállottak.

Több fajt szereztünk ugyan be, a melyek azután nálunk nem váltak be, azokat kasszáltuk.

Akik tehát csemege szőlőket kereskedelemre kívánnak termelni, az előbb felsorolt fajoknál maradhatnak. Legföllebb az utóbbiakból vehetnek egy pár fajt hozzá.

Akik viszont saját cseljaikra passziójuk kielégítésére kívánnak telepíteni: azok beelégedhetnek a felsorolt fajokkal. Ezekben minden féle szépség és jóság, mely a csemege szőlőkultúra terén létezik, legnagyobb részt befoglaltatnak.

A szőlőfelújítására nyújtandó kölcsönökről.

A szőlők felújítására vonatkozó törvényt, sokféleképpen értelmezik; sokan sokféleképpen magyarázzák.

Ezen különböző nézeteket most teljesen helyes mederbe terelte, a földművelésügyi miniszter urnak Zemplén vármegye gazdasági egyesülete által tett kérdésre vonatkozó felvilágosító leirata, melyet szószerint következőkben közlünk.

»Folyó évi november hó 2-án 614 sz. a. kelt felterjesztésére értesitem a gazdasági egyesületet, hogy a filoxéra által elpusztított szőlők felújításának előmozdításáról szóló 1896: V. t.-cz. egyáltalán nem rendeli azt, hogy a szőlők felújításának kizárólag az egyik vagy másik rendszer alapján kell történnie, ellenkezőleg a törvény szabad tért enged a helyes felújítási módok bármelyikének alkalmazására.

A helyes felújítási módok tudvalevőleg a filloxérának ellenálló amerikai fajtajú alányokon készült ojtványok ültetése, továbbá hazai fajtajú szőlőveszők ültetése a gyéritési eljárással való fentartásra, s végül a szőlőnek elárasztására való berendezése.

Mint hogy a törvény 5 §-a az eddigi *hegyi szőlők* felújításának előmozdítását rendeli el, az utóbbi mód, t. i. a szőlőknek elárasztásra való berendezése vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon ritka esetekben lesz alkalmazható; ellenben a másik két felújítási mód, t. i. az ojtványok ültetése, vagy a honi fajtáknak a gyéritési eljárásra alapított alkalmazása közül minden szőlő birtokos azt választhatja, a mely az adott viszonyok közt az ő cseljainak inkább megfelel, illetőleg a melyre elpusztult szőlőjének talaja alkalmasabb.

A törvény végrehajtása iránt f. é. szeptember 25-én 60900 sz. a kiadott rendelet sem tiltja a gyéritési eljárásra alapított felújítást, sőt erre a gyéritési eljárás, vagy »szénkénegezés» kifejezések említése nélkül ugyan, de határozottan rá utal a 6. §. utolsó bekezdésében. (Hogy a terület, a melyen annak birtokosa elpusztult szőlőjét kölcsön segélyével felújítani kívánja, a felújításra alkalmas-e vagy — sem valamint, *hogy a felújítási rendszer szerint*, fenti t. i. szőlő ojtványok alkalmazásra vonat-

kozó alapelvétől való eltérésnek illetőleg más felújítási mód alkalmazásának, mikor hol, és minő körülmények közt lehet helye. stb.)

Hogy a végrehajtási rendelet 6. §-ának utolsó előtti bekezdésében az mondatik, hogy »Az elpusztult szőlők felújításának rendszere a filoxerának ellenálló amerikai alanyfajták vesszőin készült szőlőoltványok ültetésére van alapítva, illetőleg hogy az oltványokkal való felújítás módja van előtérbe helyezve, ennek csak az az oka, hogy közönségünk előszeretete tulnyomóan nagyobb részben az oltványokkal való felújítás felé hajlik.

Az egyedüli felújítási mód, a melyre kölcsön nem vehető igénybe, a végrehajtási rendelet 6. §-ának utolsó előtti bekezdése szerint *az eddig ism.* amerikai direct termé szőlőfajták ültetése.

Ezekhez képest nincs kizárva, hogy az a szőlőbirtokos, aki *elpusztult* szőlőjét gyérítési eljárással való fenntartásra honi szőlőfajtákkal kívánja *tegytani*, ha a szükséges feltételek egyenként jelen vannak, kölcsönben részesülhessen.

Ha azonban a gazdasági egyesület felterjesztésében, a melyeknek erre vonatkozó pontja nincs egészen világosan szövegezve, a kérdést akként értelme, hogy a filoxera által *ugyan megtámadott, de el nem pusztult*, tehát nem újran ültetett; hanem régi ültetésünkben *szénkéneggel* fenntartott szőlők birtokosai is részesülhessenek kölcsönben, úgy ki kell jelenteni, hogy erre a célra a törvény értelmében kölcsön *nem* adható mert a törvény rendelkezései kizárólag a filoxera által *elpusztított* szőlők *felújítására* vonatkoznak s a törvénynek nem az a célja, hogy a szőlőbirtokot hitel alapjává, hanem az, hogy az elpusztult *szőlő felújítását* annak a birtokosnak, a ki erre önjerejéből nem képes, lehetővé tegye

Kelt Budapesten, 1896 évi november hó 9-én.

Darányi s. k.

Ezekből látható, hogy a szőlők felújításának módozata a gazdára van bízva.

Tehát ültethet oltványokat, telepíthet hozzá szőlőt szénkéneggeli kezelésre, kölcsönben részesülhet.

A műtrágyázásról.

(Folytatás.)

A lombzat remek szép üdezőld volt és miután rendszeresen háromszor permetezve volt, semmiféle betegségnek nyoma sem mutatkozott; az üdezőld szint határozottan az alkalmazott műtrágyának vélem betudni, a termés azonban csekély volt, ami az ültetvény fiatalságának tudható be. A tőkék nagyrésze még meddő volt. (Heinrich '.)

12. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunm. Pusztá-Alsó-Délegyháza. A kísérlet két helyen hajtattott végre.

I. Dél-kelet felé 12°-os hajlásu, 0·11% foszforsavat, 0·03% káliumot, 0·08% nitrogént, 0·4% meszet, 0·14% magnéziumot tartalmazó homoktalajon létesített Madelaine royale-ültetvény. A talaj 1890. őszén 60 cm. mélyre rigolóztatott és trágyát ezideig nem kapott. Sor- és tőke-távolság 1 m.

II. Síkfekvésű, kevés agyagot tartalmazó humózus homoktalajon 4 éves Madelaine royale-ültetvény. 1891. év őszén 66 cm. mélyre rigolózva, trágyát általánosan nem kapott, de a múlt évi döntés alkalmával a döntés gödrében érett istállótrágya kevertetett a földbe. Sor- és tőke-távolság 1 m. A parcellák nagysága 200² m. Április első felében meleg, közepe felé esekély dér, különben meleg időjárás uralkodott. Május 13–15 között minimum +5° C. Junius hóban maximum 17–28° C., minimum 10–15° C. Május második felében és juniusban elegendő csapadék. Rohamos növekedés folytán a kötözéssel nem lehetett egészen lépést tartani. Némi kár a gyenge hajtásokat kieszaró szél következtében is volt.

(Báró Radossevich T)

A termés volt :

	I.		II.	
	fürt	must	fürt	must
1. Trágyázatlan	113·4 kg.	63·5 l.	171·0 kg.	81 l.
2. Foszfór	116·0 »	65·0 »	177·0 »	84 »
3. Foszfór+kálium	125·0 »	70·0 »	191·0 »	129 »
4. Foszfór+kálium + nitrogén .	133·2 »	74·6 »	201·5 .	137 »
5. Nitrogén	120·2 »	67·4 »	176·0 »	83 »
6. Trágyázatlan	121·4 »	68·5 »	174·0 »	82 »

Mind a két kísérlet azonos eredménnyel szolgált. Az egymagában alkalmazott foszforsav és nitrogén a termést csak lényegtelenül fokozta. A foszforsav káliummal együtt már határozottan növelte a termést, a legnagyobb többlet azonban a mindhárom tápanyaggal trágyázott parcellán mutatkozott.

Különfélék.

Kérelem. Lapunk előfizetőit midőn lapunk terjesztésére fölkerjük, egyszersmind ígérjük, hogy iparkodni fogunk elvállalt tisztünknek eleget tenni. S úgy fogunk intézkedni, hogy a jövő évben a lap rendes időben jelenjen meg.

Tudomásul. Többen reklamáltak egyes lappéldányokat, azokat most együttesen intéztük el. Akiknek lapunk valamely száma hiányoznék: tessék írni, s mi addig míg rendelkezünk, a hiányzó számokat megküldjük.

Eladó szőlővesszők.

Simák.

Nemes Kadarka	300 ezer	ezre	4	frt.
Mézes fehér	20 »	»	5	frt.
Rozsdás Muskolat	10 »	»	12	frt.
Vegyes csemegék a legfinomabbak	10 »	»	15	frt.
Ripária szelekta I-ső osztály				
ojtásra való	80 ezer	»	12	frt.
II. osztály ültetni való	40 »	»	6	frt.
III. » oskolába való	50 »	»	4	frt.
Othelló I. »	10 ezer	»	15	»
II. »	5 »	»	10	»
Jaquez I. » ojtásalávaló	40 ezer	»	10	»
II. »	20 »	»	5	»
Herbemont I. »	5 ezer	»	10	»
II. »	8 »	»	5	»

Gyökeresek.

Nemes Kadarka	20 ezer	ezre	10	frt
Ripária szelekta	40 »			
I. oszt. ojtásalávaló		»	30	»
Jaquez	20 ezer	»	30	»

Ojtványok.

Meszes talajra alkalmas jaquez alanyon				
Olaszrizling,	8 ezer	ezre	130	frt.
Ripária alanyon. Mézes fehér, kövidinka, Fehér és vörös				
Chasseles		ezre	150	»
Állami felügyelő által felülvizsgált fajtisza ripária portális jótállás alatt				
Simá első osztályu	50 ezer	ezre	20	frt
másod osztályu	30 »	»	10	

A vesszők 50 cm. hosszúak, épek **egészségesek**. Peronoszpóra ellen védve, jégeső nem érte.

A megrendelésnél 25%-toli előleg **küldendő** a többi utánvétetik egyszersmind a vasúti leadó állomás **bemondandó**.

Gyöngyösön, 1896. október 15-én.

Csomor Kálmán
szőlő-birtokos.